

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker(s): Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Bana, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kuntz, Arnhem; Dr G. H. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Landboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijs, Meppel; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Broestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f2.— per jaar.

Advertentie: 35 cent per regel.

INHOUD: Wat moet de pastorie zijn? I. — Uit de Schrift: In de opperzaal (Hand. 1:13a en 14a). — Kerkelijk Leven: De a.s. Synode van de Chr. Gerof. Kerk in Amerika 1. Schoone dagen, Professor Fox. Verklaring van Drs Engelkes. Kerkplanning. Van Prof. Cramer gesproken. Hongaarsche studenten. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Het adres van den Schoolraad. — Wijnbegeerte: In de school der wijsbegeerte (Slot). — Literatuur en Kunst: Hemelvaart en Pinksteren. — Zending en Evangelisatie: „Uit Keboemen“. — Perschoon. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

WAT MOET DE PASTORIE ZIJN?

I.

Het moge voor een pastorie-mensch geen verheven taak schijnen, te schrijven over de eischen van een milieu, waarin hij zelf dagelijks verkeert — het ware misschien aan een niet-domeinee beter toevertrouwd over deze zaak eens zijn gedachten te zeggen — bij de vraag naar eenige artikelen over dit onderwerp, heeft gelijk voor de hand ligt, de gedachte geleid, dat de ervaring de beste leermeesteres is. Ik hoop dan mijn best te doen, eenige opmerkingen meer praktisch van aard (soms vermoedelijk ook wel wat theoretisch) in 't midden te brengen.

Eenige toelichting eerst van de vraag.

Als het hier gaat over de pastorie moet men dit niet nemen in den al te engen zin van het woord. Er zou, als men het nu eens wat precies wilde noemen, misschien wel eenige aanmerking zijn te maken op de definitie, die wij in sommige Nederlandsche woordenboeken vinden, als wij het woord: „pastorie“ opslaan. Dan zeggen bijv. Koonen, Van Dale en Kramer dat we onder pastorie hebben te verstaan „een woning, waarin een pastoor of predikant woont“. Toch plegen wij een huis, waarin een predikant woont, nog lang niet altijd een pastorie te noemen. Ik geloof tenminste niet, dat de gemeenteleden in Amsterdam de huizen, waarin hun dominees wonen, met den naam pastoriën betitelen. Bovendien, zelfs als er in een huis geen predikant woont, kan het toch een pastorie zijn. Daarom is de definitie misschien wat juist, zooals trouwens onze menschen die beteekenis er ook aan toekeimen, dat een pastorie is, een woning, die door een gemeente beschikbaar gesteld wordt voor haar predikant.

Dan — niet tot dezen engeren zin van het woord beperkt zich de vraag. Natuurlijk zou het van weinig belangstelling getuigen voor het object van onderzoek, indien men aan het gebouw op zichzelf zijn aandacht niet wijdde. Dit wordt reeds door architectonische en in verband daarmee door ambtelijke en huishoudelijke overwegingen geëischt. Van architectuur hebben de meesten onzer zeker geen bepaalde studie gemaakt, maar ieder heeft zoo zijn smaak en inzicht, en indien wij ooit invloed konden oefenen bij den bouw van een pastorie op de inrichting ervan, zullen wij denkelijk wel een paar wenschen naar vorengebracht hebben. En 't is wel niet zeker, dat een menschenkind dat verlangen steeds kan verwerkelijken, maar men zou natuurlijk als primaire wensch, een droog huis begeeren, gedachtig aan wat van sommige pastoriën door Groenemeijer verteld wordt in zijn „pastorale Onderzoeken“ (67): „Het huis is zeer ongezonder. Zou kon er nooit in huis komen. De boeken staan in de studeerkamer beschimmeld in de kast, de gordijnen hangen beschimmeld voor de ramen, zelfs de meubelen, tafels en kasten en stoelen zijn met schimmel bedekt. De slakken kruipen over de stoelen heen, kortom, alles heeft van het vocht te lijden“. Als tweede eisch zou men kunnen stellen, dat een pastorie praktisch ingericht zij met het oog op het gezin, dat er in kan komen te wonen, d.w.z. dat niet slechts de studeerkamer geen hokje zij, waar nauwelijks een bureau plus stoel en een boekenkast kunnen staan, maar ook met de eischen der praktijk van het huishoudelijke leven en van het isolement waarin zich de plaats soms bevindt, gerekend worde.

Men zal zeggen, dat zijn kwaliteiten, die bij elk huis gewenscht zijn. Dat is ook zoo. Men kan dus zien, dat deze eischen niet buitensporig zijn. Maar

dat de vermelding overbodig zou zijn, wordt niet bevestigd door de benepen pastoriën, die wel eens gebouwd zijn, op een armzalig klein stukje grond, aan den erfgond der vaderen ontweekerd, van rondom door huizen, tuinen of weiden omkeld. Niemand natuurlijk die daarop aanmerking maakt, insoverre vooral in vroegere dagen menige gemeente met kleine middelen moest bouwen, en meermalen de architectonische waarde gelijken tred hield met de ontwikkeling der plaatselijke bouw-kunst. Maar hier en daar vormden toch de kleine vertrekjes van de pastorie wel een opvallend onderscheid met de ruime kamers van de welgestelde leden der gemeente, die toch niet zulk een klein aantal vormden. En het feit, dat op zoo menige plaats in de latere jaren nieuwe woningen gebouwd zijn, spreekt voor zichzelf. Dit was geen luxe. Maar zoo bleek dan ook, dat in dit stuk van het kerkelijk leven vooruitgang op te merken viel. In een enkel geval zou men geneigd zijn op de bovengestelde vraag, negatief mitgedrukt zelfs, te zeggen: een pastorie behoeft geen villa te zijn. Maar, waarom zou men een kerkeraad niet de weelde gunnen zich financieel te laten gaan, indien het expansievermogen zoover reikt, en wie zou het den pastor, die daar woont, niet van harte gunnen, dat hij zich ruim bewegen kan? En... dat hij alles moge kunnen geregeld hebben gelijk dat het statieus gebouw eischt. Ik voor mij althans, die mij verheugen mag in een zonnige woning, met ruime, hoge kamers, op een erf van twee honderd roe, waar bloem en bloesem en moeskruid geurt en groent, terwijl ik van mijn studeerkamer een prachtig vergezicht heb (al is het, dat ik ook den Dom kan zien) gun mijn collega's van harte de ruimte, de zon, en een paar voetstappen op eigen erf.

Doch, zoo over de pastorie verder te spreken, en hare eischen toe te lichten laat de bedoeling van de vraag niet toe. We kunnen dus ook voorbijgaan op de kerkeraad niet beter doet overal waar men geen pastoriën in den eigenlijken zin van het woord, heeft, die van lieverlede aan te bouwen. We gaan er vanuit, dat de kerk een ambtswoning beschikbaar gesteld heeft. Doch: hoe komt die pastorie nu in het spraakgebruik der gemeente voor? Niet waar, als men vacant is, het huis leeg en verlaten daar staat, en met holle oogen de kerkgangers aanziet, zal men met eenigen weemoed zich herinneren den dag, dat de laatste stukken van den inventaris van den vertrokken dominee in den verhuishagen of in het schip werden geladen, en toen werd ook „de pastorie“ als woord in de kerkelijke omgangstaal, van zijn glans beroofd. Maar zelf komt er weer in het woord als straks een nieuwe herder en leeraar in het huis zijn residentie heeft, als er weer gordijnen hangen voor de ramen, als de bakker en de kruidenier weer kunnen aanbellen, en vragen om de gunst, als er weer beweging is op het erf, in 't kort, als 't een levende pastorie is. En dit is de zin van het woord, waarin ons volk er gewoonlijk van spreekt. Zeker een enkele zal stoffen op het mooie gebouw, dat men heeft, maar meestal is het het bewoonde huis, dat men bedoelt. Dat is de pastorie, die het middelpunt vormt van de gemeente bij jong en oud bekend; weerspiegeling van de continuïteit van het kerkelijke leven; immers daar namen voor en na de leeraren, die de gemeenten dienden, allen hun intrek.

En als nu de vraag gesteld wordt: wat moet de pastorie zijn, dan wordt daarin onderzocht naar de kwaliteiten van het gemeentecentrum. Dan spreekt het, dat ik niet bij de steenen mag blijven slaan, en de kamers, maar dat het dan vooral aankomt op de bezielde pastorie. Bij de eischen, waaraan deze beantwoorden moet, heeft niet zoozeer de architect belang, maar zijn meer de leden der gemeente en de kerkeraadsleden, en wij dominees zelf, betrokken. En... ook wel de menschen van buiten.

Als ik dit nu naga zal ik op mijn weg natuurlijk beschouwingen ontmoeten, die overdreven zijn;

hiermee zou ik eerst willen afrekenen. Dan zou ik eenige gedachten willen ontwikkelen aangaande stellige eischen. Om eindelijk eenige dingen te noemen, die meer laat mij zeggen: facultatief genoemd mogen worden.

W.

J. B.

UIT DE SCHRIFT.

In de Opperzaal.

Zij gingen op in de opperzaal, waar zij bleven... eendrachtiglijk volhardende in het bidden en smeken... Hand. 1:13a en 14a.

Hoe groot zal onze Pinksterzegen zijn dit jaar?

Hier is iemand, die antwoordt: „dat zal Zondag worden beslist, op het feest.“

Het zal er van afhangen of ik een bezielende preek mag hooren, waaruit mij verkwikkende geestelijke warmte toestraalt. Ik hoop dat onze predikant er eens goed „bij“ zal zijn, er eens echt „in“ mag komen, zoodat er iets van Pinkstervuur brandt in zijn woord als hij ons vertelt van de groote werken Gods. Als hij nu maar een nieuwen gezichtshoek gevonden heeft, vanwaar uit hij ons de oude feiten kan laten zien.

Want ach, wij kunnen wel met luider stem zingen: „dit is de dag, de roem der dagen“, maar als ge, zooals ik, alle dagen volop in de zorgen en wereldsche beslommeringen zit, dan slaapt ge uw zware ketenen mee de Kerk in, zelfs op Pinksteren, en ge voelt onder dat zingen uw boeien knellen.

Ik hoop maar dat het waar mag worden:

Laat ons verheugd, van zorg ontslagen,

Hem roemen, die ons blijdschap geeft.

En anders weet ik wel vooruit hoe 't gaat: dan hoor ik met een verwanden geest iets van Parthers en Elamieten, van Crofenzers en Arabieren, maar ik kom weer even koud uit de Kerk, als ik er in kwam. Zelfs de groote dingen van den Pinksterdag, de geweldige gedreven wind, de tongen van vuur en het wonder der talen zijn dan niet in staat mijn ziel te ontroeren.

Ongetroost keer ik terug tot mijn kleine, zwogende leven, naar mijn moeite, mijn arbeid, mijn zorgen, mijn zonde...

Ik hoop, dat het dit jaar eens anders zal zijn“.

Hoe groot zal uw Pinksterzegen zijn?

Maak het uzelf niet gemakkelijk met die vraag door vage hoop te koesteren op één rustdag, op een feest, dat u als bij tooverslag midden uit de aardsche in de eeuwige geestelijke dingen over moet plaatsen.

Want die hoop bedriegt.

Ge misleidt er uzelf mee.

Over den Pinksterzegen wordt grootendeels vooruit beslist, niet op het hoogtij, maar tevoren, niet Zondag, maar nu.

Over uw zegen wordt allereerst beslist niet in den tempel, maar in de opperzaal, niet in de Kerk, maar in de binnenkamer.

Daar wil de Heere in de dorre harten een bedding graven, waardoor de stroom des Geestes bruist.

O zekere, God is zoo machtig, dat Hij met een overstelpend wonder alles op eens kan geven; den tempel tot opperzaal, de Kerk tot binnenkamer kan maken en tegelijk werken het dorsten en het drinken.

Maar het gaat er niet over wat God kan, doch in welken weg Hij Zijn zegen belooft.

En dan weten wij, dat de innige en innerlijke praeparatie van het hart de baan bereidt voor den Koning der eere.

Daarvan heeft de Heiland Zijn discipelen onderwezen.

Eer de deur naar de schatkamer des Geestes voor hen openging, werden zij eerst in de wacht-kamer der genade gelaten.